

A munkabéralap összefüggése a gyártmányokkal

A Magyar Dolgozók Pártja II. kongresszusán Gerő elvtárs rámutatott arra, hogy iparunkban a béralap gyorsabban növekedett, mint a termelés és így a béralappal való gazdálkodás ellenőrzése, összevetése a termelési terv teljesítésével, igen fontos központi kérdéssé vált. Az Iparstatisztikai Értesítő májusi száma már részletesen foglalkozott ezzel a kérdéssel és a megoldásra váró feladatokkal. Van azonban a kérdésnek egy olyan vonatkozása, amiről eddig még nem esett szó.

A béralapeltérések vizsgálata csak a munkások állománycsoportjában jár nehézséggel, A többi állománycsoportoknál a létszám- és béralapterveknek a ténytérrel való összehasonlítása rendszerint már eredményre vezet.

A munkásoknál a jelenlegi gyakorlat szerint a teljes termelési tervteljesítési százalékáig lehet a béralaptervet túllépni. Nem történik meg azonban a globális tervteljesítésen belül a termelési terv gyártmánycsoportonkénti teljesítésének elemzése a béralap-túllépés elemzésekor. Ennek következtében a vállalat a munkabéralap felhasználásánál meg nem érdemelt előnyhöz juthat, de az is előfordulhat, hogy hátrányba kerül. A tervezett gyártmányösszetételről való eltérés ugyanis az egyes gyártmányok különböző munkaigényessége következtében lényegesen befolyásolja a munkabéralapot, mivel a béralapterv tekintetbe veszi a tervezett gyártmányokat is.

A gyártmányok munkaigényességének jelentőségét és a munkabéralapra való befolyását az alábbi példákkal érzékeltehetjük:

Terv:

Gyártmány	Termelés 1000 Ft	Munkabér Ft	Munkabér- igényesség
A	800	78 400	9,8%
B	200	8 399	4,2%
C	200	7 602	3,8%
Összesen	1200	94 401	7,9%

Teljesítés I.

Gyárt- mány	Termelés 1000 Ft	Munkabér Ft	Munkabér- igényesség	Tervszerű- ségbe beszámít
A	600	58 802	9,8%	800
B	300	12 600	4,2%	200
C	300	11 403	3,8%	200
Összesen	1200	82 805	6,9%	1000

$$\text{tervteljesítés: } \frac{1200}{1200} \times 100 = 100\%$$

$$\text{munkabérterv} \quad \frac{82\ 805}{94\ 401} \times 100 = 87,7\%$$

$$\text{tervszerűség} \quad \frac{1000}{1200} \times 100 = 83,3\%$$

Ebben az esetben a gyártás a kevésbé igényes gyártmányok felé tolódott el és ezáltal munkabérmegtakarítás keletkezett. Ugyanakkor azonban az alacsony tervszerűség rámutat, hogy a vállalat tervfeladatát lényegében nem teljesítette.

Teljesítés II.

Gyárt- mány	Termelés 1000 Ft	Munkabér Ft	Munkabér- igényesség	Tervsze- rűségbe beszámít
A	900	88 199	9,8%	800
B	150	6 300	4,2%	150
C	150	5 704	3,8%	150
Összesen	1200	100 203	8,4%	1100

$$\text{tervteljesítés: } \frac{1200}{1200} \times 100 = 100\%$$

$$\text{munkabérterv} \quad \frac{100\ 203}{94\ 401} \times 100 = 106,1\%$$

$$\text{tervszerűség: } \frac{1100}{1200} \times 100 = 91,7\%$$

Az előbbi eset fordítottja. Munkabér-
alaptúllépés következett be, mert a vállalat a munkaigényesebb gyártmányokat erőltette. Az ebből származó hátrányok jogosan sujtják a vállalatot, mert részleteiben nem teljesítette tervét.

Teljesítés III.

Gyártmány	Termelés 1000 Ft	Munkabér Ft	Munkabér- igényesség	Tervszerű- ségbe beszámít
A	612	59 990	9,8%	612
B	205	12 399	4,2%	200
C	579	22 003	3,8%	200
<i>Összesen</i>	<i>1486</i>	<i>94 401</i>	<i>6,4%</i>	<i>1012</i>

$$\text{tervteljesítés: } \frac{1486}{1200} \times 100 = 123,8\%$$

$$\text{munkabérterv teljessége: } \frac{94\,401}{94\,401} \times 100 = 100\%$$

$$\text{tervszerűség: } \frac{1012}{1200} \times 100 = 84,3\%$$

A vállalat tervét globálisan túlteljesítette és relatív bérmegetakarítást ért el. A tervszerűség százaléka azonban jelzi hogy ez csak azon az áron történt, hogy a kevésbé munkaigényes cikkeket gyártották. A megtakarítás tehát csak látószólagos.

Teljesítés IV.

Gyártmány	Termelés 1000 Ft	Munkabér Ft	Munkabér- igényesség	Tervszerű- ségbe beszámít
A	1000	98 000	9,8%	800
B	200	8 399	4,2%	200
C	200	7 602	3,8%	200
<i>Összesen</i>	<i>1400</i>	<i>114 001</i>	<i>8,1%</i>	<i>1200</i>

$$\text{tervteljesítés: } \frac{1400}{1200} \times 100 = 116,7\%$$

$$\text{munkabérterv teljessége: } \frac{114\,001}{94\,401} \times 100 = 120,1\%$$

$$\text{tervszerűség: } \frac{1200}{1200} \times 100 = 100\%$$

Itt valóban hátrányba kerül a vállalat, mert bár tervét túlteljesítette és tervszerűen termelt, a munkaigényesebb gyártmányból történt túlteljesítés miatt beralaptúllépés következett be.

A kérdést csak legegyszerűbb formájában vettem fel. Még számos tényező befolyását meg kellene vizsgálni, így pl. a befejezetlen és félkésztermékek állományának alakulását, a teljesítményszázalékok és az átlagos órabér változását, stb.

Remélem azonban, hogy így is segítségére lehetek az üzemi statisztikusoknak a beralaptúllépés okainak felderítésében és megelőzésében.

Dr. Szendehegyi Benedek
a Magyar Acélárugyár
statisztikusa

A Statisztikai Hivatal és az üzemi statisztikusok kapcsolata a decentralizálás után

Ismeretes, hogy a Népgazdasági Tanács ez év januári határozatában elrendelte a statisztikai rendszer decentralizálását. A Hivatal Ipari Főosztályán a decentralizálás — a Kohó és Gépipari osztály kivételével — szeptember hónapban befejeződött. Vállalati kérdőívek revíziója és feldolgozása többé már nem a Hivatalban, hanem az illetékes minisztériumok iparági főosztályainak statisztikai csoportjainál történik.

A decentralizálás végrehajtásával egyidejűleg jelentősen megváltoztak az Ipari Főosztály feladatai, a Népgazdasági Tanács határozata értelmében a Központi Statisztikai Hivatal legfontosabb feladata a statisztikai munka elvi irányítása, valamint az adatok helyes-

ségének és a statisztika egész szervezeteinek ellenőrzése. Sztálin elvtárs megtanít minket arra, hogy mit jelent helyesen vezetni:

„Helyesen vezetni azt jelenti:

először, hogy megtaláljuk a kérdés helyes megoldását, a helyes megoldást pedig nem lehet megtalálni, ha nem vesszük figyelembe a tömegek tapasztalatát — a tömegeket, amelyek saját bőrükön tapasztalták ki vezetésünk eredményeit;

másodszor, hogy megszervezzük a helyes megoldás kivitelezését, amit azonban nem lehet megtenni a tömegek közvetlen segítségével nélkül;

harmadszor, hogy megszervezzük a megoldás kivitelezésének ellenőrzését,